

Statenvoorstel nr. PS24-000149

Datum	GS-kenmerk	Inlichtingen bij	Gedeputeerde(n)
26.02.2024	2024-002658	M.H. Volkers-Schokker	T.A. de Bree, G.H. Bolscher, ten

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Statenvoorstel Nieuwe Energie Overijssel 2024 - 2027

Bijlagen

- I. Ontwerpbesluit
- II. Provinciale prioriteiten Nieuwe Energie Overijssel
- III. Overzicht budgettaire gevolgen 11^e PS-wijziging van de begroting 2024
(te raadplegen via https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/ingekomen_stukken/view onder het bovengenoemde kenmerk)

Samenvatting van het voorgestelde besluit

Provinciale Staten besluiten om 8 miljoen euro beschikbaar te stellen voor uitvoering van het programma Nieuwe Energie Overijssel in de periode 2024 - 2027.

De omslag naar een nieuw energiesysteem is in volle gang. Zowel ondernemers als huishoudens richten zich op een toekomst zonder fossiele energie. Om hen te ondersteunen en doelen te halen, is de inzet van het programma Nieuwe Energie Overijssel nog steeds hard nodig.

Wij willen dat de omslag snel genoeg verloopt en betaalbaar is. Met ons programma werken we aan schone energiebronnen, goede energienetwerken en minder energiegebruik. Met als uiteindelijke doel: een betrouwbare energievoorziening waarbij nauwelijks nog CO₂ vrijkomt.

Inleiding en probleemstelling

Naar nieuwe energie

In Overijssel schakelen we over van het gebruik van fossiele brandstoffen naar energiebronnen die minder of niet schadelijk zijn voor het milieu. We willen werken aan oplossingen die ook in de toekomst genoeg blijken te zijn. En we willen dat deze overgang snel genoeg verloopt en betaalbaar is.

Ondernemers moeten kunnen blijven ondernemen en concurreren. Bewoners moeten hun huizen kunnen blijven verwarmen zonder dat dit te veel geld kost. De industrie moet in onze provincie kunnen blijven bestaan. Nederland heeft doelen gesteld om de CO₂-uitstoot te verminderen: 55% in 2030 en 100% in 2050. Het slagen van deze overgang naar nieuwe energie is daarvoor noodzakelijk.

In 2021 maakten we een vertaling van het Klimaatakkoord (kenmerk [2022/0005880](#)). Doelen voor het verminderen van CO₂-uitstoot in Nederland zijn omgerekend naar de grootte van onze provincie. Hetzelfde geldt voor het opwekken van energie met zon en wind op land.

“Het realiseren van de energietransitie is urgent. We willen de doelen bereiken op een manier die het beste past bij Overijssel.” Deze tekst uit het coalitieakkoord is de basis voor ons programma Nieuwe Energie Overijssel.

Zowel ondernemers als huishoudens richten zich op een toekomst met nieuwe energie. Om hen te ondersteunen en de doelen te halen is de inzet van het programma Nieuwe Energie Overijssel nog steeds hard nodig. In dit Investeringsvoorstel staat wat wij in de komende periode gaan doen. Met als uiteindelijk doel: een betrouwbare energievoorziening waarbij nauwelijks nog CO₂ vrijkomt.

Twee voorstellen in één coalitieperiode

In de afgelopen periode hebben we geleerd dat we niet te ver vooruit kunnen kijken. De wereld verandert snel. Regelgeving, financiering en hoe het Rijk helpt, het verandert steeds. Zo zijn onze inspanningen om energie-armoede te laten afnemen niet meer nodig, omdat gemeenten hier geld voor hebben gekregen van het Rijk. En hebben we als provincie een stap naar voren gezet bij de netcongestie, het dringende ruimtegebrek op het elektriciteitsnet. Komende tijd gaan we aan de slag met kernenergie. Daardoor weten we later dit jaar wat we als provincie moeten doen en hoeveel geld dat kost. Dat is nu nog niet te zeggen. Ook voor andere onderwerpen kan het zijn dat we meer, of juist minder moeten doen dan nu. Bijvoorbeeld omdat er nieuwe problemen ontstaan of er juist een probleem is opgelost.

Daarom kiezen we ervoor om in deze coalitieperiode twee keer een voorstel aan Provinciale Staten te doen: dit huidige voorstel en derde kwartaal 2025 een tweede voorstel. In het tweede voorstel geven we ook inzicht in hoe het ervoor staat met het opwekken van elektriciteit uit zon en wind. Die toezegging is gedaan in de Statenvergadering van 11 oktober 2023.

Wat is de opgave?

De overgang naar nieuwe energie gaat over:

1. Energiebronnen
2. Energienetwerken
3. Energiegebruik

Energiebronnen

Er zijn heel veel verschillende schone energiebronnen nodig. We sluiten geen energiebronnen uit. Opwek van schone elektriciteit doen we in de periode tot 2030 met zonnepanelen en windturbines. Maar met elektriciteit alleen zijn we er niet. Er is ook gasvormige energie nodig, bijvoorbeeld wanneer hoge temperaturen nodig zijn in de industrie. Maar dan zonder of met minder schadelijke effecten. Daarom zien we graag groei van mestvergisting. Daarnaast willen we warmte gebruiken uit de bodem, van water en zon, en warmte die vrijkomt bij bedrijven hergebruiken.

Energienetwerken

We stappen in hoog tempo af van aardgas, benzine en andere brandstoffen. Wij vervangen die door elektriciteit, biogas, waterstof of warmtebronnen. Dat betekent dat ons energienetwerk behoorlijk aangepast moet worden. Er zijn nieuwe en meer elektriciteitskabels nodig. We moeten sneller bouwen en het netwerk dat er is beter benutten. Bijvoorbeeld door bedrijven met elkaar en de netbeheerder af te laten spreken op drukke momenten minder energie te gebruiken. En we denken bijvoorbeeld na over hoe we de gasleiding voor waterstof die door Overijssel komt kunnen gaan gebruiken voor onze bedrijven. Ook werken we aan een samenwerking tussen publieke partijen waarmee we warmtenetten kunnen ontwikkelen.

Energiegebruik

Energie die je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken. Vandaar dat wij bedrijven, scholen, verenigingen en anderen helpen om energie te besparen. Door te isoleren, of slimme aanpassingen te doen aan de manier waarop productieprocessen werken. Bedrijven en gemeenten bepalen welke energie ze in de toekomst nodig hebben. Is dat gas, elektriciteit of warmte? Wij helpen de bedrijven en gemeenten om die keuze te maken.

Tot 2030 en daarna

In de periode tot 2030 zetten we in op technieken die nu beschikbaar zijn. Alleen dan kunnen we doelen halen. We maken een energievisie voor de periode na 2030. Om de juiste keuzes te kunnen maken, brengen we nu al in kaart hoe het energiesysteem zich op de lange termijn ontwikkelt en wat nodig is. De energievisie gaat over: opwek, opslag en transport van energie, gebruik en besparing van energie en het stimuleren en toepassen van innovaties. Over de energievisie kunt u meer lezen in de brief die wij op 15 februari 2024 aan u stuurden (PS24-000125).

Kernenergie kan misschien na 2030 bijdragen aan onze steeds stijgende vraag naar energie. We kijken of kernenergie in Overijssel kansrijk is. We doen het dus allebei: nu inzetten op wat voor handen is en nu voor de periode na 2030 grondig onderzoek doen.

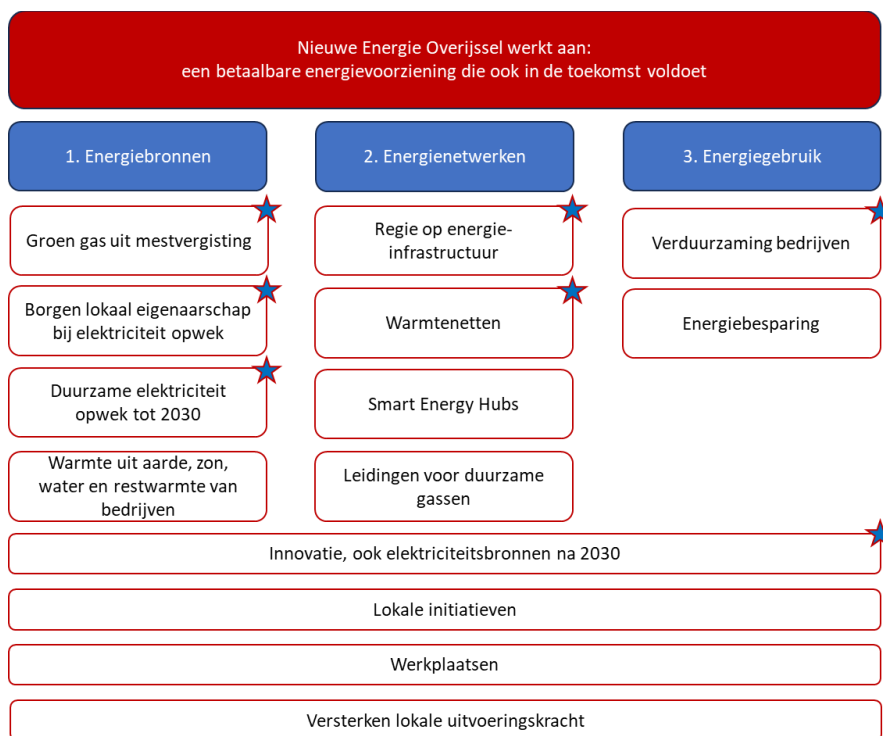
Onze inzet wordt gericht

We begonnen 15 jaar geleden met een 'duizend-bloemen-bloeien-strategie'. Alle initiatieven die bijdroegen aan de overgang naar schone energie, ondersteunden we. Nu is veel duidelijker geworden op welke manier wij als provincie echt kunnen helpen bij de overgang naar nieuwe energie.

Rijk, gemeenten, netbeheerders en kennisinstellingen hebben allemaal hun taak. Wij zijn de afgelopen jaren de grote aanjager geweest in het stimuleren van samenwerking. Omdat we elkaar nu beter kennen en medewerkers elkaar in allerlei projecten treffen, kunnen we beter gebruik maken van elkaars kennis. We helpen elkaar bij het ontwikkelen van plannen en bij het uitvoeren ervan. Er is een beter beeld van wie waar verantwoordelijk voor is. Daardoor gaan we sneller en kunnen we publiek geld beter en slimmer inzetten.

Als voorbeeld: onze rol in het komen tot energiehubs is onmisbaar geweest. Wij maken bedrijven bewust van de uitdaging die ze met elkaar hebben. Wij helpen hen om inzichten over energieverbruik met elkaar te delen. Ook zorgen we ervoor dat bedrijven afspraken kunnen maken met de netbeheerder.

Er werken enorm veel partijen op verschillende manieren aan de energievoorziening van de toekomst. Met de komst van het Klimaatakkoord is er een veel duidelijker rolverdeling tussen al deze partijen gekomen. In de afbeelding hieronder staat waar we als provincie aan werken. We vinden alle onderwerpen belangrijk. Maar bij de onderwerpen waar een sterretje bij staat zijn we er ook verantwoordelijk voor dat er resultaten worden behaald. Dat hebben we zo afgesproken met andere partijen. Of andere partijen hebben daarom gevraagd. In bijlage II staat verder uitgelegd wat we bij de onderwerpen met een sterretje gaan doen. Voor elk onderwerp hebben we eerst opgeschreven wat er moet gebeuren. Dat hebben we niet zelf bedacht, maar dat staat bijvoorbeeld in het Klimaatakkoord. Daarna staat uitgelegd wat wij doen. Dit zorgt voor duidelijkheid richting de partijen met wie we samenwerken.

Innovatie

Deze tijd vraagt steeds om nieuwe ideeën, om oplossingen die iets mogelijk maken wat nog niet kon. Wij brengen Saxion, Windesheim en Universiteit Twente met elkaar en ondernemers in contact om dat te stimuleren. Wij helpen ondernemers om hun innovatie echt te kunnen verkopen. De mogelijke inzet van kernenergie is een voorbeeld van een innovatievraag.

Lokale initiatieven

De overgang naar nieuwe energie betekent iets voor de omgeving van inwoners van Overijssel. Daarom willen we als provincie dat inwoners meedenken en -doen met projecten. Zo zijn niet alleen de lasten, maar ook de lusten voor de mensen die er het dichtst bij wonen. Het ondersteunen van lokale initiatieven met kennis, ervaring en geld is daarvoor onmisbaar.

Werkplaatsen

Wij organiseren maandelijks de Nieuwe Energie Werkplaatsen. Initiatiefnemers ontmoeten elkaar en werken samen aan producten die voor iedereen interessant zijn. Denk aan een wijkgerichte aanpak voor netverzwaring; gemeentes en Enexis werkten afgelopen jaar aan een standaard aanpak die in alle gemeenten kan worden toegepast.

Versterken lokale uitvoeringskracht

Vinden van mensen

Gemeenten hebben veel taken gekregen van het Rijk om het energiebeleid uit te voeren. Zij hebben ook geld gekregen. Maar het vinden van goede mensen is best moeilijk. Ons voorstel is de gemeenten daarbij op twee manieren te ondersteunen:

- Traineeprogramma: In 2022 hebben wij een uitgebreid traineeprogramma gehad, waarbij tien starters bij gemeenten aan het werk zijn gegaan. Al deze trainees hebben nu een baan in ons vakgebied, van wie zeven bij een gemeente in Overijssel. Wij stellen voor om opnieuw een traineeprogramma op te zetten.
- Projectleiderspool: de provincie werft projectleiders met kennis en kunde waar meerdere gemeenten behoefte aan hebben. Zo hebben wij bijvoorbeeld een projectleider voor energie uit water ingehuurd die in drie verschillende gemeenten een project uitvoert.

Gemeenten betalen voor de trainees en de projectleiders die voor hen gaan werken. De provincie betaalt de kosten die we maken bij het zoeken van de mensen. Ook regelen we dat deze mensen bij de gemeenten het werk gaan doen dat bij ze past. Deze vorm is interessant voor deze nieuwe werknemers, maar ook voor Overijssel. We hebben meer mensen beschikbaar die het vak goed onder de knie hebben. Tot slot nemen we een zorg weg bij de gemeenten.

Meer kennis

Er is veel kennis bij de gemeenten. Zij zijn allemaal bezig met de omslag naar een nieuw energiesysteem en iedereen pakt het net wat anders aan. Daardoor kunnen gemeenten veel van elkaar leren. Bijvoorbeeld over hoe ze energie-armoede tegen kunnen gaan. Of over hoe ze ervoor kunnen zorgen dat huizen ook zonder aardgas verwarmd kunnen worden. Hier helpt ons 'Expertiseteam Gebouwde Omgeving' bij. Door in de werkplaatsen aan deze onderwerpen te werken. Of iemand te laten helpen die heel veel van een onderwerp weet.

Wat nog meer

We stimuleren de ontwikkeling van het winnen van warmte uit bodem en water en het beter benutten van restwarmte. Dat doen we door initiatiefnemers te helpen met onderzoek, het beschikbaar stellen van een projectleider of met geld. Ook zorgen we ervoor dat we kansen voor waterstof in Overijssel benutten. Oost NL werkt in opdracht van de provincies Gelderland en Overijssel aan meer succesvolle energiehub. Zodat ondernemers zonnepanelen kunnen blijven plaatsen, laadpleinen kunnen aanleggen en kunnen ontwikkelen.

Dit kost het programma Nieuwe Energie Overijssel

De rijksoverheid betaalt sommige dingen die we doen. Voorbeelden zijn het helpen bij verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, MKB-bedrijven en bedrijventerreinen. En een deel van de mensen die het energiebeleid uitvoeren.

In het coalitieakkoord is 16 miljoen euro gereserveerd voor de energietransitie. Met het investeringsvoorstel Schouder aan schouder (PS23-001099) heeft u al 2 miljoen euro beschikbaar gesteld om door te kunnen blijven werken aan Nieuwe Energie Overijssel. Wij stellen voor om als provincie 8 miljoen euro beschikbaar te stellen voor Nieuwe Energie Overijssel. In de tabel staat hoe we dit geld ongeveer verdelen over de onderwerpen.

Thema	Inzet (mln €)
1. Energiebronnen	4,4
2. Energienetwerken	1,1
3. Energiegebruik	2,3
4. Inzet die bij alle thema's hoort	2,2
<i>Subtotaal</i>	10
Minus 2 mln Schouder aan schouder	-2
<i>Totaal</i>	8

Het geld gebruiken we om subsidie te geven aan goede projecten. Bijvoorbeeld voor het beginnen van een energiecoöperatie. Of een project dat bedrijven op een bedrijventerrein samen willen gaan doen. Ook betalen we van dit geld onderzoek. En betalen we er mensen mee die speciale kennis hebben en ons helpen bij het maken van de energievisie, onderzoek naar kernenergie of het in kaart brengen van voorkeursgebieden voor windturbines.

In het coalitieakkoord staat dat we 16 miljoen euro willen uitgeven aan energie. We houden nu nog 6 miljoen euro over. In 2025 maken we weer een voorstel voor Nieuwe Energie Overijssel. Daarin schrijven we op wat we gaan doen met deze 6 miljoen euro.

Participatie samenleving

Totstandkoming voorstel

In de werkplaatsen hebben we aan de partijen waar we veel mee samenwerken gevraagd waar het Investeringsvoorstel over moet gaan. Wat we als provincie wel moeten doen en wat niet. Dit hebben we gebruikt bij dit voorstel. Wat in bijlage II staat onder "Dit doen wij" komt voor het grootste deel uit deze werksessies.

Op 7 februari 2024 heeft u op de Energiedag over alle onderwerpen gesprekken kunnen voeren met ambtenaren en enkele partners.

Uitvoering programma Nieuwe Energie

Hoe betrekken wij onze inwoners, bedrijven en gemeenten?

In bijlage II staat per onderwerp hoe wij in de uitvoering samenwerken met andere partijen. Daarbij ziet u dat wij weinig direct contact hebben met inwoners. Participatie met inwoners is de taak van gemeenten en initiatiefnemers. Als provincie ondersteunen we en geven we richting. Bedrijven die veel energie gebruiken hebben we allemaal opgebeld. Met bedrijven op bedrijventerreinen en MKB-bedrijven leggen we contact via andere organisaties waar zij bij horen.

Gemeenten spelen een sleutelrol in de overgang naar een nieuw energiesysteem. Zij hebben contact met hun inwoners, zij zijn ervoor om besluiten te nemen over bijvoorbeeld de warmtevoorziening. Als provincie gaan we niet op hun stoel zitten. Maar het zou jammer zijn als al onze 25 gemeenten zelf het wiel uitvinden, of allemaal zelf de gevolgen van een nieuwe wet uitpluizen. Daarom ondersteunen wij de gemeenten op verschillende manieren. Zo helpen we de energietransitie in Overijssel sneller vooruit.

Nieuwe Energie Overijssel zorgt ervoor dat partijen gemakkelijk met elkaar in contact komen en samen werken aan problemen en oplossingen. Kennis en succesvolle aanpakken worden gedeeld, er zijn zelfs gezamenlijke projectleiders actief. Dit is voor alle partijen leuk, leerzaam en vooral een manier om verantwoord met geld om te gaan.

Hoe verbetert dit voorstel de leefbaarheid en het welzijn voor onze inwoners?

Met het programma Nieuwe Energie zorgen wij ervoor dat er ook in de toekomst genoeg energie is. En dat deze energie niet te duur is. Bedrijven in Overijssel kunnen blijven ondernemen en concurreren. Bewoners kunnen hun huizen warm houden zonder dat dit te veel geld kost. Hoe de omschakeling naar nieuwe energie eruitziet en wat ervoor nodig is, dat verschilt per gebied. Daarom bespreken we met elke gemeente wat wij van elkaar nodig hebben om ons doel te halen: een betrouwbaar energiesysteem waarbij nauwelijks nog CO₂ vrijkomt. Zo zorgen we voor een passend aanbod bij de lokale situatie en houden we het enthousiasme vast.

Conclusie

Het coalitieakkoord 'Schouder aan schouder' vraagt om een aanpak die bij Overijssel past. Het door de jaren heen opgebouwde programma Nieuwe Energie Overijssel geeft hier samen met de Overijsselse partners invulling aan. Niet voor niets is het motto 'versnellen door te verbinden'. De omslag naar een CO₂-vrij energiesysteem is zó belangrijk voor onze bedrijven en inwoners, dat we daarvoor ook geld moeten inzetten. Wij stellen u daarom voor om vanuit de 16 miljoen euro die in het coalitieakkoord zijn gereserveerd voor energie, 8 miljoen euro beschikbaar te stellen voor uitvoering van het programma Nieuwe Energie Overijssel in de periode 2024 - 2027.

Voorstel

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor het besluit te nemen, als in bijlage I verwoord.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

A stylized, cursive handwritten signature in dark ink, likely belonging to A.P. Heidema.

voorzitter, A.P. Heidema

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Versteeg', with a long horizontal stroke extending to the right.

secretaris, N. Versteeg